

НАПРЯМКИ ПОЛІПШЕННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Поліпшення фінансового стану аграрних підприємств здійснює найбільший вплив на інноваційний розвиток кожної галузі та підприємства загалом, економічний і соціальний рівень життя на селі, що підсилює актуальність даного дослідження.

Аналіз показав, що упродовж 2010-2014 рр. відбулося поліпшення фінансового стану сільськогосподарських підприємств України. Так, частка підприємств, що отримали чистий прибуток збільшилась із 69,3 % у 2010р. до 84,8 % у 2014р. або на 15,5 %. За цей період аграрні підприємства України отримали чистого прибутку до оподаткування на суму 50732,5 млн. грн, що у 2,3 рази більше порівняно з 2010 р. Водночас поряд із зменшенням частки збиткових підприємств (на 15,5 %) збільшилась їх сума збитків до оподаткування. Так, сума збитків у сільськогосподарських підприємствах України в 2014 р. становила 30686,9 млн. грн, що у 5,9 рази більше порівняно з 2010 р.[2, 3].

Головною причиною такого стану стало суттєве підвищення рівня закупівельних цін на промислові товари (агротехнічні засоби, мінеральні добрива, паливо-мастильні матеріали тощо). Все це обумовило суттєве зростання повної собівартості зернових, технічних і кормових культур та продукції тваринництва, що призвело до збільшення збитків у галузях підприємств.

Дослідження показали, що головними напрямками поліпшення фінансових результатів у галузях рослинництва є підвищення урожайності усіх сільськогосподарських культур, тваринництва – підвищення продуктивності тварин, концентрація і спеціалізація виробництва, запровадження новітніх технологій виробництва.

Водночас урожайність зернових колосових і технічних культур, зокрема цукрових буряків залишається на низькому рівні. При цьому зібрана площа і урожайність мали суттєву диференціацію по роках. Так наприклад, зібрана площа цукрових буряків в середньому за 2010-2014 рр. становила 411,5 тис. га, найбільшою вона була у 2011р. – 515,8 тис. га, а найменшою – у 2013 р. 270,5 тис. га, різниця становила майже у 2 рази [3].

Середня урожайність цукрових буряків за 2010-2014 рр. в Україні становила 376,4 ц/га. Найбільшою вона була у 2014 р. 476,5 ц/га, а найменшою – у 2010 р. 279,5 ц/га, різниця між найбільшою і найменшою урожайністю цукрових буряків становила 1,7 рази.

Встановлено, що за 2010-2014 рр. в Україні більше 60 % областей мали урожайність цукрових буряків менше 300 ц з 1 га зібраної площі [3]. Такий низький рівень урожайності обумовив збитковість галузі, особливо у малих і середніх підприємствах України. Урожайність цукрових буряків та концентрація виробництва є головними внутрішніми факторами підприємств щодо підвищення економічної ефективності та поліпшення фінансового стану галузі буряківництва. Це положення підтверджується групуванням аграрних підприємств Тернопільської області.

Збільшення урожайності цукрових буряків та рівня концентрації виробництва, як показали дослідження, супроводжується зростанням економічної ефективності та поліпшенням фінансового стану галузі буряківництва. Встановлено, що порівняно найвищою економічної ефективності виробництва цукрових буряків досягли господарства, в яких середня урожайність цієї культури становила 561 ц/га на зібраній площі 489 га, в структурі ріллі посівна площа цукрових буряків займала 16,8 %. Там найефективніше використовувались матеріально-технічні, трудові та інші ресурси. В результаті, ті підприємства мали найнижчий рівень виробничої собівартості одиниці продукції, отримали порівняно найбільше прибутку як з розрахунку на 1 ц проданих цукрових буряків (23,3 грн), так і 1 га зібраної площі (13,4 тис. грн). Ще ліпших фінансових результатів досягли передові підприємства – ПАП «Іванівське» Тербовлянського району та «Україна» Підволочиського –

Тернопільської області.

Дослідженнями встановлено, що в сучасних кризових умовах аграрної економіки Тернопільської та інших областей України прибутковість галузі буряківництва може бути забезпечена при урожайності цукрових буряків тільки понад 350 ц/га та посиленій концентрації виробництва.

Аналіз галузей рослинництва і тваринництва показав, що ціни на їх продукцію мають суттєву диференціацію (1,5 – 1,8 рази), що не дає змоги створити рівні можливості для ведення аграрного бізнесу [5, с. 122-123]. Все це переконує про нагальну потребу активізації державного регулювання процесу ціноутворення у сільськогосподарському виробництві.

Встановлено, що повна собівартість і ціна реалізації продукції є головними напрямками формування дохідності галузей сільського господарства у підприємствах регіонів та України загалом. Це положення підтверджується групуванням районів Тернопільської області за коефіцієнтом дохідності у галузі буряківництва.

У глибокій і затяжній кризі знаходяться головні галузі тваринництва у сільськогосподарських підприємствах, особливо молочно-м'ясне скотарство. За останні роки поголів'я корів у підприємствах України зменшилось у рази і становило на початок 2015 р. 529,5 тис. голів або 23,4 % від загальної чисельності корів. У господарствах населення за аналізований період чисельність корів становила 1,7 млн. голів або 76,6 %. При цьому поголів'я корів у більшості сільськогосподарських підприємствах продовжує зменшуватись, їх утримують невеликими групами, застосовують застарілу технологію виробництва молока, галузь є збитковою [3].

Галузь м'ясного скотарства України за останні 15 років зазнала найбільших втрат, вона знаходиться у кризовому стані, радикально скоротилось виробництво яловичини і телятини. Дослідження показали, що формування дохідності галузі м'ясного скотарства відбувається під впливом комплексу внутрішніх і зовнішніх чинників. Найбільше впливають на рівень дохідності галузі системні показники: собівартість продукції; ціна на продукцію; обсяг її реалізації; продуктивність тварин; концентрація виробництва; раціональне використання наявних ресурсів тощо.

Важливим напрямом оздоровлення економіко-фінансової діяльності агропромислових підприємств є приведення у відповідність політики українського уряду у сфері сприяння й підтримки економіки АПК до загальноєвропейських стандартів.

Література

1. Бруханський Р. Ф. Облік і аналіз у системі стратегічного менеджменту аграрного підприємництва: монографія / Р. Ф. Бруханський. – Тернопіль: ТНЕУ, 2014. – 384 с.
2. Пархоμεць М. К. Організаційно-економічний механізм забезпечення дохідності сільськогосподарських підприємств: теорія, методика, практика: Монографія / М. К. Пархоμεць, В. В. Гудак. – Тернопіль: ТНЕУ, 2014. – 256 с.
3. Пархоμεць М. К. Аналіз дохідності основних галузей аграрних підприємств та напрямки її підвищення у західних областях України / М. К. Пархоμεць, Л. М. Уніят // Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені короля Данила Галицького, 2015. – Вип. 11. – С. 246–258.
4. Пуцентейло П.Р. Конкурентоспроможність м'ясного скотарства України: теорія і практика: монограф./ П.Р. Пуцентейло. – Тернопіль: ВПЦ «Економічна думка ТНЕУ», 2011. – 420 с.
5. Сільське господарство Тернопільської області за 2014 рік. Статистичний збірник. – Тернопіль, 2015. – 328с.
6. Фінанси агропромислового виробництва. Навчальний посібн. / За ред. Пархомя М.К. – Тернопіль: ТНЕУ, 2015. – 404 с.